

In primis omnium comitum Andegavensium, scilicet ab Ingelgerio usque ad ipsum Gaufridum, breviter, et quasi recapitulando, enumeres nomina, genealogias, successiones, et quot annis quisque eorum comitatu præfuit, et quæ præclara gesta memorie annalium digna, sive in spiritalibus, sive in secularibus rebus exercuit; sub quo etiam rege Francorum primum comitem Ingelgerium Andegavenses habuerunt. Cum autem veneris ad Fulconem patrem Gaufridi, quia uxor ejus fuit filia Eliæ comitis Cenomannorum, hac de causa volo ut sicut epilogum fecisti de omnibus comitibus Andegavensium, ita facias et de omnibus comitibus Cenomannensium, et omnia observes in illis, quæ superius observanda prætaxavi in istis. Hæc autem omnia libentius per memetipsum quoquomodo expedirem,

si otium, facultas, copia chronacorum ad illos duos comitatus pertinentium, æque mihi ut tibi suppediarent.

Et quoniam de singulis ducibus Normannorum a Rollone usque ad Henricum nobilissimum regem Anglorum, et ducem Normannorum, singuli libri apud nos retinent, dignum judicavi res gestas illius summam describendo, historiis antecedentium ducum superadungere, ne magnitudo illius silentio premeretur, qui et in vita sua multis profuit factis, et post mortem suam, si imitari dignentur, proficiet exemplo. Cui operi propter continuationem temporum, illud quod a te postulo, continuari volo, quatenus ea quæ in temporibus nostris in nostra provincia gesta sunt, ad notitiam futurorum per scripturam transmittamus. Vale.

EJUSDEM EPISTOLA

AD ROGERIUM ABBATEM BECCENSEM.

(Vide *Patrologia* tom. CLX, col. 34, not. 132.)

ROBERTI DE TORINNEIO

TRACTATUS

DE IMMUTATIONE ORDINIS MONACHORUM.

(Opp. Guiberti Novig., p. 811.)

CAP. I. De origine Cisterciensium.

1. Libet in præsentem demonstrare qualiter et a quibus antiqua consuetudo victus et habitus monachorum immutata sit.

In Burgundia est locus qui dicitur Molismus (5). Ibi tempore Philippi regis Francorum, Robertus abbas cœnobium condidit, et magnæ religionis discipulos aggregavit: post aliquot annos Regulam sancti Benedicti perscrutatus ad litteram, voluit persuadere discipulis suis ut labore manuum viverent, decimas et oblationes clericis qui diocesi deservirent, relinquerent; femoralibus, staminibus, pellicibusque abstinerent. At illi econtra nitentes consuetudinibus quæ in occidui orbis monasteriis observantur, quas constat esse institutas a beato Mauro discipulo sancti Benedicti, et a beato Columbano, et. ut ad modernos veniam, a sancto Odone abbate Cluniaconsi, dicebant se ab eis non recedere.

(5) *Molesme*.

B Hæc Robertus audiens, et in sua sententia permanens, recessit ab eis cum viginti et uno sibi assentientibus, diuque locum quæsit idoneum sibi suisque sodalibus, qui decreverant Regulam sancti Benedicti, sicut Judæi legem Moysi, ad litteram penitus observare.

2. Tandem Odo filius Henrici, Burgundiæ dux, illis compassus, prædium eis in loco qui dicitur Cistercius (4), in episcopatu Cabillonensi, largitus est: ibi Robertus abbas cum electis fratribus aliquandiu habitavit, Deoque donante in brevi plerisque æmulatores districtæ religionis, quam in illo eremo arripuerat, et suæ sanctitatis habere promeruit.

C Cumque Molismenses per aliquot tempus pastore carerent, viroque Dei virtutibus famoso discedente, despicabiliores erga vicinos et notos fierent, Urbanum papam supplices adierunt, eique prorsus enodata serie rerum, quas superius retuli, consilium

(4) *Cîteaux*.

et auxilium ab eo postulaverunt. Ille vero paterno affectu utrisque consuluit; abbati enim apostolica jussit auctoritate, ut prius monasterium repeteret, et ne laboretur regularitas, regeret; ac in alio quod postmodum incœperat, quemlibet de suis idoneum substitueret.

Redeunte itaque Roberto abbate ad Molismense cœnobium jussu Urbani papæ, primus Albericus factus est abbas Cisterciensis post ipsum; cui successit Stephanus Anglicus, qui uterque magnæ religionis fuerunt.

Ipsa vivente et jubente Guido abbas Trium-Fontium electus est, et per duos annos idem monasterium regens, utcunque tandem insipienter reliquit. Deinde Reinaldus filius Milonis comitis de Bar super Sequanam ei successit. Quo mortuo, anno ab Incarnatione 1151, Gotsuinus qui erat abbas cujusdam monasterii in Viennensi provincia, natione Lothariensis, factus est quintus abbas Cisterciensis, excepto Roberto abbate Molismensi, qui illum ordinem inchoaverat; sed querimonia Molismensium, et jussu Urbani papæ, ut prædictum est, ad prius monasterium redire compulsus fuerat.

Jam fere quinquaginta quinque anni sunt, ex quo Robertus abbas, ut dictum est, Cistercium incoluit, et tanta virorum copia illuc confluit, ut inde fere abbatiæ quingentæ a 1098 anno Incarnationis Dominicæ, usque ad annum ejusdem divinæ Incarnationis 1152 consurgerent. Et hac de causa in generali capitulo, ubi annuatim, mediante mense Septembris, apud Cistercium abbates, et etiam episcopi, qui assumpti sunt de illo ordine conveniunt, quatenus negligentia, quæ omnino in tot et tantis conventibus nequeunt evitari, emendentur. Hac de causa, inquam, quia tantum multiplicabantur abbatiæ ejusdem ordinis, statutum est ut amplius nullam novam abbatiam instituerent in desertis atque silvestribus locis, monasteria proprio labore condiderunt, et sacra illis nomina solerti provisione imposuerunt, ut est, Domus Dei, Claravallis, Eleemosyna, Curia Dei, et alia plura hujusmodi, quibus auditores solo nominis neclare invitantur festinanter experiri quanta sit ibi beatitudo, quæ tam speciali denotatur vocabulo. Multi nobiles et divites, et profundi sophistæ pro novitate singularitatis ad eos concurrerunt, et inusitatum restrictionem sponte amplexati sunt.

CAP. II. De origine Carthusiensium.

Eodem fere tempore quo ordo Cisterciensis in Cabilonensi parochia exortus est, Carthusiensis etiam in episcopatu Grannopolitano adinventus est. Genus hoc eremitarum sub priore agit; nec numerum tertium decimum multitudo transcendit: unusquisque in cella sua privatis diebus separatus ab aliis orat, dormit, et manducat; quæ tamen cellæ contiguæ et loco conjunctæ sunt. Festis diebus ad ecclesiam et ad mensam conveniunt, et de spiritua-

(5) *Chezalbenoist.*

(6) *Fontevault.*

libus inter se conferunt. Instituta vero et nocturni et diurni officii, secundum Regulam sancti Benedicti persolvunt.

CAP. III. Monasterium casalis Benedicti.

Exacto aliquo tempore exinde ex quo Cisterciensis ordo incœptus, Andreas genere Italus de Valle Brutiarum, monachus effloruit, et in Bituricensi pago monasterium, quod Casale-Benedicti (5) nuncupatur, construxit.

CAP. IV. Monasterium Fontis-Ebraldi (6).

Iisdem temporibus tres socii in religione fuerunt: unus Bernardus, qui prius fuerat abbas Quinciaci in Pictavensi solo; et Robertus de Arbrexo; et Vitalis eremita, qui fuerat capellanus comitis Moritollii: hi singuli singula monasteria ædificaverunt

B Bernardus, quia volebat monasterium Quinciaci, quod hactenus fuerat liberum, monachis Cluniaci subijci, cum Paschalis papa ei exinde vim inferret, illud relinquere adductus a venerabili Ivone Carnotensi episcopo, et Rotrone comite Moritanæ, in loco silvestri, qui Tiron dicitur, cœnobium in honorem sancti Salvatoris construxit. Hic omnes ad se venientes suscipiebat, et artes quas noverant legitimas infra monasterium exercere præcipiebat. Cui successit Willelmus Pictaviensis, vir litteratus et admodum religiosus.

C Robertus de Arbrexo, vir aptus ad lucrandas animas et prædicandum verbum Dei, cœnobium quod Fons-Ebraldi dicitur in confinio Andegavensis et Pictavensis soli ædificavit, et sanctimoniales feminas ibidem congregans, eis Petronillam abbatisam præfecit; qua mortua successit ei in regimine ejusdem monasterii Mathildis soror Andegavensis comitis.

D Vitalis eremita optimus seminiverbius, in confinio Normanniæ et Minoris Britannicæ, in vico Savinneio (7) monasterium ædificans, modernas institutiones in aliquibus Cisterciensibus similes, monachis suis imposuit. Huic successit Bajocensis Gaufridus, Cerasiensis monachus, vir admodum litteratus et in religione fervens. Hic multa monasteria ædificavit, et consuetudines prioribus arctiores Saviniensibus imposuit. Cui post Evanum Anglicum, qui parvo tempore eidem monasterio præfuit, successit venerabilis Serlo de Vallebadonis juxta Bajocas, qui fuerat prædicti Gaufridi in sæculo discipulus, et monachatum susceperat prius cum eo in monasterio Cerasiensi; sed relicto illo monasterio, pro majori religione expetierat Savinneium. Hic quia pro velle suo ei non obtemperabant monasteria sibi subdita, auctoritate Eugenii Romani pontificis, subdidit se, et omnia monasteria sua Cisterciensi ordini, et exinde post paucos annos, ut Deo liberius posset vacare, relicta cura monasteriorum, in monasterio Claravallis Deo et sibi vacans delituit. Cui successit in regimine Savinneii Ricardus de Curseio prior ejusdem loci.

(7) *Savigni.*

CAP. V. De monasterio S. Victoris Parisiensis.

Eodem tempore magister Willelmus de Campellis, qui fuerat archidiaconus Parisiensis, vir admodum litteratus et religiosus, habitum canonici regularis assumens cum aliquibus discipulis suis, extra urbem Parisiensem in loco, ubi erat quædam capella Sancti Victoris martyris, cœpit monasterium ædificare clericorum. Assumpto autem illo ad episcopatum Cathalaunensium, venerabilis Geldoinus discipulus ejus, primus abbas ibi factus est. Sub cujus regimine multi clerici nobiles sæcularibus et divinis litteris instructi, ad illum locum habitaturi convenerunt; inter quos magister Hugo Lothariensis, et scientia litterarum et humili religione maxime effloruit. Hic multos libros edidit, quos, quia vulgo habentur, non oportet enumerare.

CAP. VI. De canonicis regularibus Aronasæ, et Præmonstrati.

Eodem etiam tempore novi canonici regulares apud Truncum Berengarii et apud Præmonstratum adunati sunt, labore manuum viventes, et laneis vestibus, et his rusticanis et vilibus utentes.

CAP. VII. De reformatione quorundam monasteriorum.

Videntes itaque abbates nominatissimorum monasteriorum, quæ reges Francorum, et alii consulares et potentes in prædiis suis ædificaverant, sed propter abundantiam divitiarum nimium dissoluta erant, monachos novi ordinis Cisterciensis scilicet et Carthusiensis, necnon etiam canonicos, quos supra diximus, vitam suam sub districta religione agere; rubore suffusi, vel sponte, vel invitati, coacti videlicet a regibus et pontificibus, monachos ordinatissimorum monasteriorum, scilicet Cluniaci, Majoris Monasterii, Becci, et aliorum æque in religione vivere studentium, ad se evocant, et ad eorum exemplum vitam suorum subditorum conformare satagunt.

Ad regimen etiam abbatiarum minus religiosarum, assumuntur plurimi abbates de illis monasteriis, quæ in religione aliis præcellere videbantur.

CAP. VIII. De antiquorum Normanniæ monasteriorum instauratione et fundatione.

Quoniam de monasteriis noviter factis aliqua diximus, libet de ducum Normanniæ piis operibus in ædificatione, sive reædificatione monasteriorum, aliqua vel breviter commemorare. Rollo igitur qui et Robertus angustia temporis post baptismum præventus, nullum monasterium vel instituit vel renovavit, sed sicut superius jam diximus, multas possessiones pluribus ecclesiis et monasteriis donavit.

CAP. IX. De Gemeticensi (8) monasterio.

Willelmus filius ejus Longa-Spata monasterium Gemeticense, quod sanctus Philibertus construxerat, sed Hastingus paganus destruxerat, restauravit, in quo fuerunt abbates a sancto Philiberto us-

que ad exterminium ejusdem monasterii viginti: a restauratione vero quæ sub Martino abbate facta est, quem Gerloo comitissa Pietaviensis, cum duodecim monachis, a monasterio Sancti Cypriani Pictavis misit Willelmo fratri suo duci Normannia, usque ad annum 1134 Dominicæ Incarnationis, quo iste Catalogus abbatiarum Normanniæ factus est a nobis, fuerunt abbates quatuordecim, quorum ultimus fuit Eustachius ejusdem loci monachus.

CAP. X. De monasteriis Fiscanni (9), Sancti Audoeni (10), et S. Michaelis in Monte Tumba (11).

Primus Ricardus, filius Willelmi ducis, tria monasteria, unum Fiscanni in honorem sanctissimæ Trinitatis; aliud in monte Tumba in honorem sancti Michaelis; tertium vero Rothomagi in veneratione sancti Petri sanctique Audoeni, multas possessiones, quæ eis a paganis ablata fuerant restituendo restauravit; licet Ricardus filius ejus plurima prædia addendo, et ordinem monasticum in eis ponendo, ipse consummaverit.

Monasterio Fiscannensi primus abbas præfuit Willelmus Cluniacensis monachus; et habuit sub regimine suo monasterium S. Benigni Divionis, S. Trinitatis Fiscannensis, S. Germani Parisiensis, S. Faronis Meldis, S. Michaelis de Monte Tumba, et alia monasteria fere triginta. Secundus abbas Fiscannii Joannes Longobardus; tertius Willelmus monachus S. Stephani Cadomi; quartus Rogerius ejusdem loci monachus; quintus Henricus monachus Cluniacensis.

In monasterio S. Michaelis jam fuerunt abbates fere quatuordecim, quorum decem habuerunt de extraneis monasteriis.

Hildebertus primus factus est abbas Sancti Audoeni in monasterio post restaurationem; secundus Herfastus; tertius Nicolaus filius tertii Ricardi ducis Normannorum; quartus Hisgotus prior Cadomi; hic ordinem emendavit; quintus Willelmus, sextus Reinfridus ejusdem loci monachi; septimus Freberius monachus Cluniacensis.

CAP. XI. De monasterio Sancti Vandregisili (12), alias Fontanellæ.

Secundus Richardus dux Normannorum, ex integro abbatiam S. Wandregisili, quam Fontinellam antiquitus vocaverunt, ædificavit: a sancto Wandregisilo usque ad Mainardum, qui tempore primi Ricardi cœperat eundem locum pro posse suo emendare, fuerunt abbates viginti quatuor: a Mainardo usque ad præsens tempus duodecim, quorum ultimus fuit Rogerus monachus ejusdem loci, qui adhuc superest.

CAP. XII. Monasterium Bernaii (13).

Judith comitissa, uxor secundi Richardi, fecit monasterium Bernaii. Hujus custodes fuerunt Radulphus abbas Sancti Michaelis, et post ipsum Theo-

(8) Jumieges.

(9) Fescan.

(10) Sain-Ouen.

(11) Le Mont Saint-Michel

(12) Saint-Vandrille.

(13) Bernay.

doricus Gemmetici, quorum prior dedit Uticum, et Bellum-montellum Hunfrido de Vetusis, sequens vero medietatem Burgi Bernali patri Rogerii de Monte Commerici, qui erat propinquus ejus, ut inde se procuraret, quando Bernaium venisset.

Primus ibi factus est abbas Vitalis monachus Fiscanni, cui cum postmodum Willelmus rex Anglorum abbatiam S. Petri Westmonasterii dedisset, Osbernus frater ejus, monachus Toarnensis, secundus præfuit monasterio Bernai; tertius Nicolaus monachus Fiscanni; quartus Ricardus monachus ejusdem loci.

CAP. XIII. *Monasteria S. Taurini (14) et Villariense (15).*

Monasterium Sancti Taurini Ebricensis, prædictus Richardus secundus dux Normannorum, ex parte restauravit. Cui monasterio nostris temporibus præfuerunt abbates Radulphus, Willelmus, Paulus, Philippus, monachi Fiscanni.

Item Villare monasterium, quod sanctus Philibertus olim construxerat, prædicti principis uxor, scilicet Judith, ad opus sanctimonialium reparavit.

CAP. XIV. *De Beccensi (16) monasterio.*

Venerabilis Herluinus in proprio solo monasterium Becci ædificans, primus eidem monasterio præfuit, cui successerunt Anselmus, Willelmus, Boso, Theobaldus, Lotardus, Rogerus, ejusdem monasterii monachi.

CAP. XV. *Monasterium Cerasiacense (17).*

Robertus, dux Normannorum, filius secundi Richardi, ædificavit monasterium Cerasiacense. Primus abbas ibi præfuit Durandus monachus Sancti Audoeni; secundus Almodus, ex abbas Sancti Michaelis de Monte; tertius Garinus monachus Sancti Michaelis; quartus Hugo monachus Toarnensis; quintus Hugo monachus ejusdem loci.

CAP. XVI. *Monasteria duo Cadomi (18).*

Willelmus dux, filius prædicti Roberti, duo cœnobîa Cadomi ædificavit, unum virorum, et alterum seminarum. Monasterio monachorum primus abbas præfuit Lanfrancus prior Becci, secundus Willelmus, tertius Gislebertus, quartus Robertus, quintus Eudo, sextus Alanus, septimus Petrus ejusdem loci monachi.

CAP. XVII. *De monasterio Uticensi sive S. Ebrulfi (19).*

Willelmus filius Heroii, monachus Becci, et nepotes ejus Robertus et Hugo de Grandmesnil, restauraverunt monasterium Sancti Ebrulfi apud Uticum. Sed quia idem Willelmus cum suscepisset habitum monachi apud Beccum, dederat eundem locum Beccensi monasterio; unde etiam Lanfrancus, qui postea fuit abbas Cadomi, cum tribus monachis illo directus est ad habitandum; ideo dedit villam Russeriæ ecclesiæ Becci, pro commutatione

A ecclesiæ Sancti Ebrulfi. Primus abbas præfuit huic monasterio Theodoricus Gemeticensis; secundus Robertus prior ejusdem loci; tertius Osbernus monachus Sanctæ Trinitatis Rothomagensis, quartus Manerius, quintus Rogerius, sextus Garinus, septimus Richardus, octavus Ranulfus....., undecimus Bernardus, monachi ejusdem loci.

CAP. XVIII. *Monasteria SS. Trinitatis sive S. Catharinæ et S. Amandi Rothomagi.*

Goscelinus viccomes Arcacensis, patrinus Goddefridi patris Mathildis, uxoris Willelmi camerarii, fecit monasterium Sanctæ Trinitatis in monte Rothomagensi; et monasterium instituit Sancti Amandi inter mures ejusdem civitatis, ad opus sanctimonialium. Monasterio Sanctæ Trinitatis de Monte primus præfuit Isembertus Teutonicus, vir religiosus, monachus Sancti Audoeni, secundus Reinerius, tertius Walterius, quartus Helias, quintus Walterius, ejusdem loci monachi.

CAP. XIX. *De S. Leufredi (20) monasterio.*

Eodem tempore, scilicet duce Willelmo, restauratum est monasterium Sanctæ Crucis, Sanctique Leufredi, de terra quæ fuerat Helthomis de Crace. Primus abbas factus est hujus monasterii post restaurationem Albericus, secundus Henricus, tertius Willelmus, monachi Sancti Audoeni; quartus et quintus, Garnerius et Rodericus, monachi ejusdem loci.

CAP. XX. *De Conchensi (21) monasterio.*

G Rogerius de Toenio construxit monasterium Castellonis. Cui monasterio primus et secundus abbates præfuerunt Gillius et Willelmus, monachi Fiscanni, tertius et quartus, Willelmus et Lotardus, monachi Blesis, quintus Gislebertus monachus Becci, sextus et septimus Simplicius et Vincentius, monachi Columbæ, octavus Bernerius monachus ejusdem loci, nonus item prædictus Vincentius, decimus Silvester monachus Lyræ.

CAP. XXI. *Lyræ monasterium et Cormeliense (22).*

Willelmus, filius Osberni, Normanniæ dapifer, et cognatus Willelmi ducis, duo monasteria in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ ædificavit, unum apud Lyræ, in quo Aelisam uxorem suam, filiam Rogerii de Toeneio, postmodum sepelivit. Alterum apud Cormelias, in quo ipse mortuus conditus est.

Primus autem abbas Lyræ fuit Robertus ejusdem loci monachus, secundus Erfastus, tertius Barno, quartus Erwaldus, quintus Hildebertus, sextus Gislebertus monachi Sancti Ebrulfi, septimus Willelmus ejusdem loci monachus, octavus Radulphus monachus Becci, hic ordinem reparavit; nonus Hildericus monachus Sancti Ebrulfi, decimus Willelmus monachus ejusdem loci.

Cormeliis primus præfuit Robertus monachus

(14) *Saint-Taurin.*

(15) *Villiers.*

(16) *Le Bec.*

(17) *Cerisy.*

(18) *Saint-Etienne, et la Trinité de Caen.*

(19) *Saint-Evroult.*

(20) *La Croix Saint-Leufroy*

(21) *Conches.*

(22) *Lyræ, Cormel.*

Sanctæ Trinitatis Rothomagi, qui in mare naufragio perii; cui successit Gaufridus ejusdem loci monachus; et illi Willelmus Becci; et illi Benedictus monachus ejusdem loci.

CAP. XXII. *Pratellense* (23) et *S. Vigoris* (24) *Baiocensis* monasteria.

Hunfridus de Vetulis Pratellis duo monasteria ædificavit, unum monachorum, et alterum sanctimonialium.

Monachis primus abbas præfuit Aufridus monachus Sancti Vandregesilii; cui successit Gaufridus monachus ejusdem loci; cui Ricardus de Dumellis, vir religiosus et valde litteratus, qui fuerat monachus Sancti Vigoris Bajocensis sub Roberto de Tumbabelene, qui fuit illius loci primus abbas et ultimus; Ricardo successit alter Richardus; et illi Reinaldus ejusdem loci monachus; et illi Michael monachus Becci.

CAP. XXIII. *Sagiense* (25) monasterium et *Toarnense* (26).

Rogerus de Monte Gommerici, filius Rogerii vicecomitis Oximensis, in honorem sancti Martini duo monasteria ædificavit, unum in suburbio urbis Sagiensis, alterum in vico suo Toarno super Divam.

Monasterio Sagiensi primus præfuit Robertus monachus Sancti Martini Toarni; secundus Rodolphus monachus ejusdem loci, cui successit Hugo, et illi Gislebertus. Item Gislebertus et Joannes monachi ejusdem loci.

At monasterio Toarnensi primus præfuit Durandus monachus Fiscanni; cui successit Arnulfus prior Fiscanni, et illi Andreas, monachus ejusdem loci; et illi Ricardus monachus Cluniaci, et illi Gislebertus, monachus ipsius loci.

CAP. XXIII bis. *Almeniscarum sive Almonacharum* (27) monasterium.

Fecit etiam, imo restauravit prædictus comes Rogerus monasterium feminarum apud Almanechias, ubi olim sancta Opportuna fuerat abbatissa, antequam Normanni in regnum Francorum venirent.

CAP. XXIV. *De monasteriis S. Petri sive S. Mariæ Divensis* (28) et *S. Petri Lexoviensis* (29).

Lezelina, comitissa Aucensis, relicta Willelmi comitis, qui fuerat naturalis frater Ricardi secundi Normannorum ducis, adjuncta a filiis suis Roberto comite Aucensi, et Hugone episcopo Lexoviensi, monasterium Sancti Petri super Divam virorum, et monasterium feminarum ante urbem Lexoviensem, virili animo construxit.

Monasterio Sanctæ Mariæ Divæ primus abbas factus est Ainarus monachus Sanctæ Trinitatis de Rothomago; cui successit Fulco Sancti Ehrulfi, et Fulconi Benedictus prior Sancti Audoeni; quartus

A Gausterius, monachus Gemmetici; quintus Robertus, monachus Sancti Dionysii; sextus, septimus et octavus Rodolphus, Richardus et Haimo, monachi ejusdem loci; nonus Wariuus, monachus Cluniaci.

CAP. XXV. *Monasterium Ulterioris-Portus* (30).

Filius vero prædictæ Lezelinæ Robertus comes Aucensis, monasterium Sancti Michaelis Ulterioris-Portus ædificavit. In quo primus abbas fuit Herberius monachus Sanctæ Trinitatis de monte Rothomagensi, secundus Alveredus, tertius Osbernus monachus ejusdem loci, quartus Fulcherius monachus Cluniaci.

CAP. XXVI. *De S. Victore Caletensi et S. Salvatore* (31) *Ebroicensi* (32).

At Rogerius de Mortuo Mari, filius Walterii de Sancto Martino, frater vero primi Willelmi de Warrenna, monasterium Sancti Victoris in proprio solo fundavit. Cui præfuerunt abbates Ricardus, Robertus, Mainardus, Hugo, monachi Sancti Audoeni.

Richardus comes Ebroicensis in eadem urbe ad opus sanctimonialium monasterium Sancti Salvatoris extruxit.

CAP. XXVII. *Grestenense monasterium* (33).

Monasterium Sanctæ Mariæ Gresteni Merluinus de Contevilla condidit; in quo ipse requiescit corpore, et Helena uxor ejus. Horum filii fuerunt Robertus comes Moritollii, qui idem monasterium auxit, et Odo episcopus Bajocensis. Primus abbas ejusdem monasterii Gaufridus monachus Sancti Sergii Andegavensis, secundus Fulchrius monachus Sagii, tertius Herbertus monachus ejusdem loci. Consuetudines et monachos in initio habuerunt partim de Sancto Wandregesilo, partim de Pratellis.

CAP. XXVIII. *Monasterium S. Severi Constantiense*. Hugo vicecomes Abrincatensis, postea vero comes Cestrensis, abbatiam Sancti Severi in Constantiensi episcopatu fecit. Primus abbas ejusdem fuit Anselmus monachus Gemmetici; secundus Arnulfus Ebroicensis, tertius Petrus monachus Sancti Benedicti Floriaci, quartus Robertus ejusdem loci monachus, quintus Guido Cestrensis.

CAP. XXIX. *S. Trinitatis Exaquii* (34).

Monasterium Sanctæ Trinitatis Exaquii Eudocum Capella fecit; primus ejus abbas Rogerus monachus Becci, secundus et tertius Gaufridus et Garinus monachi ejusdem loci, quartus Robertus monachus Cadomi, quintus et sextus Radulfus et Rogerus monachi ejusdem loci.

CAP. XXX. *S. Salvatoris Constantiniensis*.

Nigellus, vicecomes Constantiniensis, cœnobium Sancti Salvatoris construxit: primus abbas ibi Benignus, monachus Fiscani, secundus Hamelinus,

(23) *Préaux.*

(24) *Saint-Vigor.*

(25) *Sats.*

(26) *Tourne.*

(27) *Almenèche.*

(28) *Saint-Pierre sur Droc.*

(29) *Saint-Pierre de Lisieux.*

(30) *Tréport.*

(31) *Saint-Victor en Cauz.*

(32) *Saint-Sauveur d'Evreux.*

(33) *Grestain.*

(34) *L'Essay.*

tertius Anfridus, quartus Willelmus, quintus Hugo A
monachus Sancti Michaelis de Monte.

CAP. XXXI. *Fontanetum monasterium.*

Monasterium Sancti Stephani Fontaneti primus Radulfus Taison, qui fuit avus tertii Radulfi, patris scilicet Jordani Taison adjutus ab Herneisio fratre suo, condidit. Primus abbas ibi constitutus est Gaufridus, monachus Sancti Wandregesili, secundus Hugo monachus Toarni, tertius Herbertus, monachus Cadomi, quartus Willelmus monachus ejusdem loci, quintus Robertus monachus Cadomi.

CAP. XXXII. *De Monte-Burgensi (35) monasterio.*

Monasterium Montis-Burgi ædificatum est a Rogerio, monacho Sanctæ Crucis, in dominio ducis Normanniæ. Cujus primus abbas effectus est idem Rogerius vir religiosus, et socius Wimondi, qui postea fuit episcopus Aversanus. Huic Rogerio prædictus Wimondus scribit librum De corpore Domini. Secundus abbas fuit Ursus subprior Gemmetici; qui ordine et ædificiis eundem locum nobilitavit, tertius Petrus, quartus Walterius, ejusdem loci monachi.

Hanc abbatiam dedit Henricus rex Anglorum Ri-

(35) *Montebourg.*
(36) *Yury*

cardo de Reviers, ut eam custodiret, et augmentaret sicut propriam: quod et idem facere curavit.

CAP. XXXIII. *Monasterium de Ibreio (36).*

Rogierius de Ibreio condidit monasterium de Ibreio. Primus abbas fuit Petrus monachus Columbensis, secundus Darandus monachus Becci, tertius Osbernus monachus Fiscanni, quartus Hubertus monachus Columbensis, quintus Normanus monachus Becci, sextus Hubertus monachus Sancti Petri Carnoti: nullus autem eorum adhuc potuit reperire ibi sepulturam.

CAP. XXXIV. *De Lonleisiensi (37) monasterio.*

Monasterium Sanctæ Mariæ Lonlei primus Willelmus Talevatus, qui castrum domni Frontonis in monte, exciso nemore, erexit, ædificavit: qui locus licet sit in episcopatu Cenomanensi, ad ducatum tamen Normanniæ pertinet. Primus abbas ibi fuit Willelmus monachus Sancti Benedicti Floriaci, secundus Hugo monachus ipsius monasterii, tertius Garinus monachus Ebronis, quartus Ranulfus monachus Cadomi, quintus Lamfredus monachus ejusdem monasterii, sextus Joannes monachus Sancti Launomari Bleis; quo deposito, successit septimus Bermo monachus Sancti Martini Majoris Monasterii.

(37) *Lonlay.*

ROBERTI DE TORINNEIO

PROLOGUS

IN ABBREVIATIONEM EXPOSITIONIS EPISTOLARUM APŌSTOLI SECUNDUM AUGUSTINUM.

Est quidam Liber immensæ magnitudinis, continens ea quæ B. Augustinus in libris suis, sive epistolis, ex Apostolo sumpta exposuit. Hoc opus a quibusdam vocatur *Florus*, quia ex diversis opusculis beati Augustini excerptus, et quasi defloratus est. A quo autem illud opus collectum et ordinatum sit, plurimi dubitant. Quidam autem hunc Bedæ presbytero ascribunt; et hoc ideo, quia in fine historię Anglorum enumerans opuscula sua, inter alia hoc ad verbum posuit: *In Apostolum quæcunque in opusculis sancti Augustini inveni dicta, per ordinem transcribere curavi.* Unde et quidam prædicta verba, et alia nonnulla in eadem historia sibi connexa assumentes, loco prologi prædictæ collectioni sententiarum sancti Augustini ponunt, ex eo volentes probare Bedam auctorem hujus operis. Ego autem magis assentior Cassiodoro senatori et monacho, viro undecunque doctissimo, qui antiquitate temporis, ne dicam multiplici rerum scientia, utpote con-

sul, apocrisarius Theodorici regis Gothorum, Bedæ præcedere non dubitandus est; cum et ipsius Bedæ adnotationes in Apostolum ex libris sancti Augustini vulgo habeantur. Qui liber totus non adæquatur magnitudine medietati solius expositionis epistolæ ad Romanos, quæ in hoc opere habetur. Qui autem prædictam collectionem ordinavit, Cassiodorus in quodam suo libro ita posuit. *Petrus abbas Tripolitanae provinciæ, sancti Pauli Epistolas ex capitulis opusculorum B. Augustini subnotasse narratur, ut per os alienum sui cordis declararet arcanum. Quæ ita singulis locis competenter aptavit ut hoc magis studio beati Augustini credam esse perfectum. Nimirum est sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adjectione permista desiderium cordis proprii complere videatur.* De hoc opere exceptiones subsequentes fecimus ex majori parte librorum reliquorum B. Augustini, flores sententiarum iis adjecimus.